GAZETA LWOWSKA.

We Czwartek N.ro 58. 10. Kwietnia 1817.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa. — W. Franciszek Winkler, Sekretarz Gubernium Galicyyskiego, otrzymał od N. Pana pozwolenie przyięcia i noszenia orderu Orła czerwonego 3ciey klassy, którym go Król Jmć Pruski, iako Współczłonka byłey wspólney Kommissyi administracyyney w Moguncyi, zaszczycić raczył.

P. Józef Berres, Magister chirurgii i sztuki położniczey, mianowany przez N. Pana Professorem anatomii w Liceum Lwowskiem.

Przewielebna Abundancya Różycka, Xieni klasztoru PP. Benedyktynek we Lwowie, podarowała instytutowi wychowańcow pułku piechoty Hrabiego Nugent 100 ZR.

Z Wiednia d. 28. Marca. — Dostrzegacz Austryacki umieścił co następuie: „Ponieważ niektóre gazety zagraniczne o równie tak szczęśliwem, iako i prędkiem wyzdrowieniu Marszałka polnego i Prezesa nadworney Rady woienney, JO. Xięcia Szwarcenberga, wątpliwość wznieciaią, przeto dopełniamy przyiemnego nam obowiązku donosząc Czytelnikom naszym, iż pomieniony Xiążę iuż tak dalece siły swoie odzyskał, że kilkokrotnie wyieździał, że codziennie kilka godzin zatrudnieniom swoim poświęca, i że tąż samą ręką, w którey od dnia 14go Styeznia bezwładność cierpiał, podpisywać się może.

C. K. Schönauska uprzywileiowana fabryka przedzenia bawełny przez machiny, iest w Państwach Austryackich pierwszą fabryką prywatną, która równie stosowny, iako i pożyteczny wynalazek (Angielski) świecenia gazem w warsztatach swoich zaprowadziła, a na przyszłą zimę i samą fabrykę nim chce oświecać, maiąc iuż nayoczywistsze dowody, że przez to bardzo wiele kosztow oszczędzić można. Życzećby bardzo należało, aby wszystkie fabryki i warsztaty kraiowe naśladowały wkrótce to chwalebne przedsięwzięcie, gdyż właściciele ich nie tylko własny swóy pożytek w tem znaleźć, lecz nawet i niebezpieczeństwo ognia zmnieyszyć, a przez niezmiernie wielkie oszczędzenie drzewa i innych materyałów palnych, do zmnieyszenia ich ceny dla powszechnego dobra, korzystnie przyczynić się mogą.

Wiadomości zagraniczne.

Wielka Brytaniia.

Na iedney z sessyi Parlamentu, ieszcze ostatnich dni Lutego odprawioney, podał P. Ridley w Izbie niższey wniosek, ażeby uchwalono adres do Xięcia Rejenta z prośbą o zniesienie kilku, tak nazwanych niepotrzebnych urzędów cywilnych Lordów Admiralicyi. Przeciwny temu Lord Castlereagh oświadczył, iż wypada Izbie zaczekać, dopóki Ministrowie nie ułożą i nie podadzą całego planu oszczędności. Urzędy bowiem admiralicyyne i woyskowe, nie maią żadnego związku z polityką i taynym Wydziałem. Za powód utrzymania wspomnionych urzędów, przytoczył, iż od niepamiętnych czasów byli cywilni Lordowie Admiralicyi z płacą roczną 1000 funtów szterl. (10,000 Zł. Reń.), a Rząd musi się w tey mierze dzielnie opierać, bo inaczey żądanoby znicsienia coraz więcey urzędów. — P. Bankes zaś uczynił tę uwagę, że ieszcze więcey na stałem trzymaniu się zasady, iak na oszczędności zależy. P. Canning usiłował zaczepiony przedmiot ze strony właściwey usprawiedliwić, mówiąc: „Od ostatnich 30 albo 40 lat, mało się iuż wpływu Korony obawiać potrzeba; albowiem gdy się liczba urzędow koronnych zmnieyszyła, nabrała moc opinii publiczney wielkości olbrzyma, którego głównym żywiołem są rosprawy parlamentowe, co następuiącego poranku od tysiąca oczów czytane i od tysiąca świadków sądzone bywaią. Cudzoziemcy często się pytaią, iakim się sposobem nasi politycy kształcą. W publicznych Szkołach i Uniwersytetach wychowani, wprowadzaią się młodzi ludzie do Parlamentu, a w pomnieyszych urzędach, iakiemi są owe, których zniesienia teraz się domagaią, doświadczonym, w interessach Mężom do boku przydani, sposobią się powoli do nayważnieyszych urzędów Stanu." P. Brougham przeciwnie ostro powstawał przeciwko temu, i okazywał, że polityką

frymarczyć, i przedmiotu, gdzie idzie o pomyślność Ludu, skutkiem sporu stronnictw czynić nie należy, o który się Lud bardzo mało troska.

Na posiedzeniu Izby niższey dnia 14go Marca, czytano po trzeci raz proiekt do prawa (bil) przeciwko Zgromadzeniom buntowniczym, który większością 179 głosów przeciwko 44 przyięto. W ciągu rozpraw nad tym i nad innemi podobnemi proiektami do prawa, zasadzała się Oppozycya ustawicznie na tym powodzie, że te proiekta do prawa są bezpotrzebne, ponieważ naywiększa część Ludu iest spokoyną i poczciwą. „Bez wątpienia (pisze gazeta Londyńska Kuryer) ma się rzecz tak, a nie inaczey; bo gdyby było inaczey, i gdyby większość była rewolucyyną, byłyby wszystkie te proiekta do prawa wcale nadaremnemi; lecz proponowano ie dla zachowania większości od iadu nauk, których zamiarem iest, aby iąułudzić, aby ią od powinności iey odstręczyć, i aby w nią wpoić chęć obalenia Konstytucyi. Proponowano ie (iak P. Canning prawdziwie i krasomowczo powiedział) dla położenia przedziału między dobrymi obywatelami Kraiu, a zwodzicielami Ludu, i dla postawienia doczesney straży między nimi a nayokrutnieyszymi nieprzyiaciołmi onychże."

Dnia 14. Marca rozesłano po różnych mieyscach Londynu 4rech gońców z rozkazami aresztowania, które odebrali od Ministra Sekretarza Stanu spraw wewnętrznych.

W kilku Hrabstwach Irlandzkich dopuszcza się pospólstwo ciągle wielkich zdrożności. W nocy z dnia 8go na 9ty Marca ruszyło kilkaset ludzi ku mostowi wielkiego kanału pod Bathagan, w zamiarze zrabowania naładowanych tamże zbożem i żywnością okrętów. Buntownicy strzelali do stoiących na straży żołnierzy, którzy się im odstrzeliwali; zginął przytem ieden młodzieniec, a kilkunastu ludzi raniono.

Jedna z gazet Londyńskich zapewnia, że według doniesień taynym Wydziałom złożonych, między współczłonkami towarzystw buntowniczych w Anglii, żadnego Katolika nie ma.

Dostrzegacz Austryacki zawiera co następuie:

U księgarza Ridgwaya w Londynie, wyszło w ięzyku Angielskim i Francuzkim pisemko pod tytułem: A Relation of the Treatment, experienced by Napoleon on the island of St. Helena, with the authentic Copy of an official Memoir from Napoleon to Sir Hudson Lowe. — By M. Santine, Huissier du Cabinet to Napoleon, just arrived from St. Helena on board of his Majesty's ship Orontes. (Zdanie sprawy o obchodzeniu się, iakiego doznaie Napoleon na wyspie S. Heleny, z autentyczną kopiią urzędowego memoryału ze strony Napoleona do Sir Hudsona-Lowego. — Przez odźwiernego Gabinetu Napoleona, M. Santine, który przybył z wyspy S. Heleny na pokładzie Królewskiego okrętu Orontes.)

Oto iest treść tego pisemka: „Cesarz (opowiada P. Santine) mieszkał po przybyciu swoiem w domu iednego kupca, imieniem Balcombe, gdzie blisko 10 miesięcy zostawał. Dom P. Balcomba nie był ani przyzwoitym, ani dosyć obszernym, atoli żadną miarą nie można za to P. Cockburnowi (Admirałowi) przyganiać. Starał on się przy każdey sposobności obowiązki urzędu swoiego połączać z tem poważaniem i delikatnością, które winien był dostoyności i nieszczęściu Nayiaśnieyszego Więźnia swoiego. Z tamtąd przeniesiono Cesarza do Longwoodu (które to mieysce dawniey dworem dzierżawczym Wschodnio-Indyskiey kompanii było), i dotychczas ieszcze mieszka w tym mizernym przytułku. Pokóy iego sypialny tak iest mały, że się w nim ledwo łóżko i kilka krzeseł mieścić mogą. Dach tey chaty iest z lepianki mazią zasmarowaney, która iuż gnić zaczyna, i przez którą deszcz i rosa przecieka. Oprócz wszystkich tych niedogodności, dóm ten pełen ieszcze iest szczurów, które wszystko pożeraią, i całą bieliznę Cesarza, nawet i tę, którą niedawno z Anglii otrzymał, pogryzły i całkiem popsuły. Dla niedostatku szaf, musi bielizna na podłodze leżeć. Gdy Cesarz u stołu siedzi, biegaią szczury po pokoiu, i wmykaią się nawet między nogi iego. Po łosku, że dla Cesarza dom zbudowano, który miał bydź z Anglii przysłanym, iest całkiem bezzasadna. Nadeszło wprawdzie kilka sztuk drzewa obrobionego, lecz Gubernator oświadczył, że przed trzema do czterech lat, domu budować nie można. Gdy Cesarza w Longwoodzie umieszczono, wprowadził Sir G. Cockburn nayściśleyszą oszczędność we wszystkich wydatkach; iednakowoż nie brakowało Cesarzowi nigdy na tem, co było potrzebnem, a Admirał starał się o to, aby osobie Cesarza nie odmawiano niczego, bez czego się obeyśdź nie można. Aleź od niejakiego czasu panuie w domu Cesarza nie tylko oszczędność, lecz nawet zupełny niedostatek. Wiadomo, że Gubernator wszelkie staranie o utrzymanie

Cesarza i orszaku iego na siebie przyiął; lecz żywność, którą on dostarcza, iest prawie zawsze bardzo szczupłą, a bardzo często także i złego gatunku. Gdy w ostatnim przypadku Intendent (Cipriani) przymuszonym bywał żywność na powrót odsyłać, nie wymieniano iey na użyteczniejszą, lecz musieliśmy czekać aż do dnia następuiącego, ażeby inną otrzymać. Częstokroć zdarzało się, że Intendent nie maiąc wołowego mięsa na stół Cesarski, kazał mi barana kupować, za którego po cztery gwineów płacić musiałem, a często nie mogłem na rosół dostać nic więcey, iak tylko wieprzowinę. Kapitan Poppleton z 53go pułku, do strzeżenia Cesarza przeznaczony, ieżeli, iak sądzę, iest mężem honor kochaiącym, nie omieszka zaświadczyć, że mi częstokroć łoiowych świec dla oświecenia tego smutnego siedliska, iako też chleba, masła, drobiu, a nawet i soli pożyczał. Bywałem przymuszanym, zazwyczay pokryiomu, udawać się do obozu dla zakupywania od kobiet żołnierskich, iay, masła i chleba, inaczey częstoby Cesarz nie miał był śniadania, a nawet ani obiadu. Gubernator przysłał siedmiu służących do Longwoodu, lecz Cesarz musiał czterech z nich na powrót odesłać, ponieważ ich wyżywić nie mógł, a za to wyznaczył Gubernator trzem pozostałym, porcye żołnierskie. Częstokroć bywało także, iż Intendent Cipriani od tych trzech służących porcye chlebowe, które z obozu otrzymywali, odkupować musiał, ponieważ żywność dla Cesarza i orszaku iego nie nadchodziła. Niepodobną do wiary, a przecież prawdziwą okolicznością iest i to, że Cesarzowi tylko po iedney butelce wina co dzień daią. Marszałek Bertrand z małżonką swoią, Jenerał Montholon z małżonką swoią, Jenerał Gourgaud i Hrabia Le Cases, otrzymuią także każdy po butelce. Marszałek Bertrand ma troie dzieci, Jen. Montholon dwoie, Le Cases zaś ma syna 15 do 16 lat liczącego, a dla wszystkich tych osób nie pozwala Gubernator żadney porcyi. W takiem położeniu rzeczy był Cesarz przymuszonym swoie naczynia srebrne sprzedać, aby sobie naynieuchronnieysze potrzeby do życia przysposobić. Sam ie połamałem w kawałki przed wysłaniem ich na sprzedaż. Cena kupna została z rozkazu Gubernatora w ręku P. Balcomba złożoną, a Cesarzowi nie dozwolono ani szelągą z niey podnieść. Jeżeli Intendent dla zastąpienia niedostatku żywności od Gubernatora dostarczaney, sam ią zakupuie (co się prawie codziennie zdarza), tedy nie może iey inaczey, iak tylko assygnacyami Gubernatora płacić. Ja zwykłem był równo ze dniem wstawać, a ieżeli mi się kiedy nie poszczęściło kilka gołębi w pobliskości mieszkania naszego ubić, tedy Cesarz częstokroć nic na śniadanie nie miewał. Żywność nadchodziła do Longwoodu dopiero około 2giey lub 3ciey godziny po południu, a ieżeli była tak złego gatunku, że ią Intendent na powrót odsyłać musiał, naówczas żywił się Cesarz iedynie tylko plonami polowania moiego. W takich przypadkach poczytywał się kuchmistrz za szczęśliwego, że kilka tabliczek bulionu z Paryża ze sobą przywiózł, z których dla Cesarza rosół gotował. W Longwoodzie nie ma wody do gotowania, lecz w odległości 1200 kroków iest bardzo dobra woda, i możnaby ią kosztem 12 do 1500 franków bardzo łatwo aż do baraków Cesarskich sprowadzić. Dóm nie ma żadney inney wody, iak tylko z tey studni, która tylko raz we dnie otwieraną bywa, przez całą zaś resztę czasu zamkniętą zostaie. Tey studni strzeże Officer Angielski, którego prawie nigdy natenczas nie ma, gdy wody potrzeba. Prowadzą wodę do Angielskiego obozu, lecz nie uznano potrzeby, aby toż samo dla nieszczęśliwego Napoleona uczynić. Oszczędzam wielkiemu i ludkość kochaiącemu Narodowi Angielskiemu, obrazu innych krzywd i upokorzeń, na które Cesarz iest wystawionym, równie też i szczegółów skarg iego na Gubernatora Sir Hudsona-Lowego. Przestaię na przytoczeniu, że Gubernator podczas ostatnich odwiedzin swoich w Longwoodzie, gdzie także i ia obecny byłem, tak obrażaiącym sposobem sobie postępował, iż mu Cesarz powiedział: „Czyliż mię ieszcze nie dosyć zhańbili? Póydź mi WPan precz z oczu, i nie pokazuy mi się więcey, chyba, gdybyś od Rządu swoiego miał rozkaz zamordowania mnie, naówczas znaydziesz mnie gotowym do nadstawienia ci piersi moich. Osoba moia iest w mocy WPana, możesz krew moią rozlewać.“ Klima w Longwoodzie iest z resztą bardzo niezdrowe. Wilgoć, wiatr i upały, wszystko to dochodzi tam do stopnia ostateczności. Admirał Cockburn wyznaczył był dwie mile Francuzkie obwodu dla przechadzek Cesarza, teraźnieyszy Gubernator ścieśnił ten obwód bez żadney przyczyny na pół mili Francuzkiey. Szkodliwe klima Longwoodu, a osobliwie wilgocie, na które Cesarz iest wystawionym, znacznie nadwerężyły zdrowie iego, a iego Lekarz Angielski iest tego zdania, że iuż ani roku bez niebezpieczeństwa życia swoiego wybydź tam nie potrafi. Sprzedawszy Cesarz swoie naczynia srebrne, mógł się obeyść bez usług owego człowieka,

który ie przechowywał; a gdy do zmnieyszenia liczby koni swoich przyniewolonym został, ponieważ mu dosyć obroku nie dostarczano, odprawił iednego z dwóch masztalerzy, których miał w służbie u siebie; nakoniec nie maiąc iuż od dawna żadnego Gabinetu, stała mu się usługa odźwiernego podobnież zbyteczną, a przeto takoż i mnie odprawić za rzecz potrzebną uznał. Tym sposobem ubywa codziennie przedmiotów naypierwszey potrzeby w domu iego. Pułkownik Piątkowski został iuż od owego czasu na rozkaz Gubernatora z wyspy odesłanym. My odpłynęliśmy z wyspy S. Heleny dnia 28. Października na pokładzie fregaty Angielskiey Orontes, a przypłynąwszy do Przylądka dobrey nadziei, wróciliśmy się nazad do wyspy S. Heleny. Staliśmy tam przez kilka dni na kotwicy, nie maiąc pozwolenia wysiąść na ląd. Dowiedziawszy się Cesarz o naszem przybyciu, kazał w James-Town nieco żywności zakupić, którą nam na drogę do Anglii na pokład fregaty przysłano. Lecz musieliśmy wszystkie żywe zwierzęta nazad odesłać, ponieważ się Kapitan upierał na tem, aby ie natychmiast pozabiiano. Co się tycze wina, tego przez całą podróż ani kropli nie wypiliśmy, ponieważ nie chcieliśmy się zgodzić na to, aby nam Kapitan wino od Cesarza darowane, a zatem w nayściśleyszem znaczeniu wyrazu, własność naszą, porcyami wymierzać kazał. Dnia 25. Lutego zawinęliśmy do Portsmutu, z kąd się do Londynu udałem, abym dopełnił bolesney, lecz świętey powinności, którey zadosyć czynię, ninieysze zdanie sprawy publicznie ogłaszaiąc." (Rzeczą godną uwagi iest, że opis mieszkania Napoleona Bonapartego umieszczony w dziele Lekarza Wardena — *zawiera go numer 55ty gazety naszey* — nie zgadza się z powyższym.)

Załączony do tego zdania sprawy list Hrabiego Montholona do Gubernatora wyspy S. Heleny, P. Hudsona Lowego (zawarty również w Dostrzegaczu Austryackim), w przyszłym numerze gazety naszey umieściemy.

Szwecya.

Z Sztokolmu donoszą pod d. 14tym Marca co następuie: „Pewien mieszkaniec tuteyszy odważył się uczynić Rządowi bardzo śmiałe donosienie, mianowicie względem służących kuchennych u iedney osoby wysokiego stopnia. Uznano za rzecz potrzebną nakazać w tey mierze ściste dochodzenie, a prawna kara spotka bez wątpienia winowayców, albo tego, który się poważył niewinnych oskarżać."

„Kilka Deputacyi, a szczególniey także i Deputacya od mieszczan tuteyszych, Dyrektora Szwana na czele maiąca, złożyły dnia dzisieyszego uszanowanie swoie Królowi i Królewicowi Następcy tronu."

„Kilku Panow wysokiego stopnia wyiechało w tych dniach z tey stolicy na wieś."

„Baron Cederstroem, nowo-mianowany Wielkorządca na wyspie Gothland, przyspieszył swóy odiazd do pomienioney wyspy. Zdarzyły się bowiem w stołecznem mieście oneyże podczas uroczystości imienin Królewskich spełniania zdrowia i inne toasty, w naywyższym stopniu bezprawne; a przy tem zaszły nieładу, których cierpieć nie można. Jest to rzecz w oczy uderzaiąca, że ludzie wychowanie posiadaiący, takich nieprzyzwoitości dopuścić się mogli."

Niemcy.

Ogólna summa podatków w Xięstwie Nassauskiem wynosiła zeszłego roku 1,358,343 złotych Niemieckich. Wydatki na potrzeby kraiowe wynosiły 1,235,859 złotych, z czego woyskowość 282,000, a pensye cywilne przeszło 200,000 złot. potrzebowały. „Z ukontentowaniem (tak w tyczącem się tego przedstawienia ministeryalnem wyrażono) nie znaydzie mieszkaniec kraiowy między wydatkami żadney rubryki wydatku na długi Stanu i na umorzenie onychże, która się w innych Państwach tak uciążliwie spostrzegać daie." Ogólne wydatki na rok bieżący wyrachowane są na 1,553,410 a spodziewany przychód na 1,557,784 złotych. Odciągnąwszy od przeszłorocznego przychodu owe summy, które nie z podatków, lecz inną drogą weszły, pokazuie się, że przy ludności 300,000 dusz, w Kraiu około sta mil kwadratowych zawieraiącym, na iedną głowę tylko po trzy złote Niemieckie podatku rocznego wypadło.

Rossya.

Podług gazety, le Conservateur Impartial, z Petersburga pod 1. (13.) Marca datowaney, Hrabia Rumiańców otrzymał wiadomość, iż bryg Ruryk, pod dowództwem Kapitana floty Kutzebuego, d. 8. (20.) Czerwca r. z. nawinął do portu Petropawłowskiego w Kamczatce. W podróży swoiey, naokoło świata odbytey, wiele wysp odkrył; z nich nayznakomitsza iest zamieszkaną, którey dano imie Kutuzow-Smoleński.